

Міністерство освіти і науки України  
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна  
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”  
В.о. декана факультету  
міжнародних економічних  
відносин та туристичного бізнесу  
Тетяна МІРОШНИЧЕНКО



“ 22 ” 2023 р.

### РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

#### «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 – «Міжнародні відносини»
спеціальність	292 – «Міжнародні економічні відносини»
освітні програми	«Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа»
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу  
29 серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Олена ДОВГАЛЬ, д-р екон. наук, професор,  
професор кафедри міжнародних економічних відносин  
імені Артура Голікова ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова  
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 року

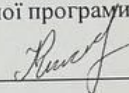
Завідувач кафедри



Надія КАЗАКОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

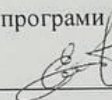
Гарант освітньо-професійної програми



Надія КАЗАКОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа»

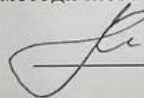
Гарант освітньо-професійної програми



Олена ХАНОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу  
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії



Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

## ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової дисципліни «**Міжнародні економічні відносини**» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Міжнародні економічні відносини» та «Міжнародна логістика і митна справа» підготовки бакалавра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

### 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**1.1. Мета викладання навчальної дисципліни** – формування системи спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану міжнародних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної та спеціальної економічної освіти та для практичної діяльності у сфері національного і світового господарства.

#### **1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:**

– формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

– формування наступних фахових компетентностей:

ФК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

ФК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

ФК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

ФК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ФК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

ФК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

ФК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ФК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ФК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

ФК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків

ФК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

ФК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

ФК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ФК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ФК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

### 1.3. Кількість кредитів – 9

### 1.4. Загальна кількість годин – 270

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5, 6-й	5, 6-й
Лекції	
62 год.	36 год. (з них 8 аудиторні, 28 дистанційні)
Практичні, семінарські заняття	
62 год.	-
Самостійна робота	
146 год.	234
У т.ч. індивідуальні завдання	
курсова робота -30 год.	

### 1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

ПРН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

ПРН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

ПРН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

ПРН10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

ПРН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ПРН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

ПРН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

ПРН14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

ПРН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ПРН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ПРН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

ПРН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

ПРН19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

ПРН20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

ПРН21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

ПРН22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ПРН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

ПРН24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

ПРН25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

## **2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **Розділ 1**

#### **СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ ПРОЯВУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

##### **Тема 1.1. Сутність, принципи та етапи розвитку міжнародних економічних відносин (МЕВ)**

Сутність, рівні та ознаки міжнародних економічних відносин. Рівні міжнародних економічних відносин. Міжнародні економічні контакти. Міжнародна економічна взаємодія. Міжнародне економічне співробітництво. Міжнародна економічна інтеграція. Об'єкти й суб'єкти МЕВ. Класифікація міжнародних організацій. Принципи міжнародних економічних відносин. Принципи (основи) міжнародних економічних відносин ООН. Етапи розвитку міжнародних економічних відносин. Форми прояву міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля. Зовнішня торгівля. Міжнародний рух капіталу. Позичковий капітал. Підприємницький капітал. Міжнародна міграція робочої сили. Міжнародна передача технологій. Трансфер технології. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Валютна система. Фінансова система. Міжнародна економічна інтеграція. Особливості розвитку форм прояву МЕВ на сучасному етапі.

##### **Тема 1.2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин (МЕВ)**

Суть і структура середовища МЕВ. Середовище МЕВ. Внутрішнє середовище МЕВ. Зовнішнє середовище МЕВ. Макросередовище. Мезосередовище. Мікросередовище. Природно-географічне середовище МЕВ. Політико-правове середовище МЕВ. Політичне середовище МЕВ. Правове середовище МЕВ. Законодавча система. Економічне середовище МЕВ. Соціально-культурне середовище МЕВ. Інфраструктурне середовище МЕВ. Інформаційно-комунікаційні системи в МЕВ. Технологічне середовище.

### **Розділ 2**

#### **СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ**

##### **Тема 2.1. Суть, напрями та фактори розвитку міжнародного поділу праці**

Організаційні форми міжнародного поділу праці та передумови його формування. Територіальний поділ праці. Видова структура системи суспільно-територіальної організації праці. Взаємодія географічного поділу праці з міжнародною спеціалізацією, світовою структурою експорту та міжнародними інвестиціями. Світове господарство та світовий ринок. Міжнародний поділ праці (МПП). Політика автаркії (економічна ізоляція). Політика вільної торгівлі. Політика протекціонізму. Взаємозв'язок міжнародного поділу праці, міжнародної спеціалізації та кооперації. Економічна сутність міжнародного поділу праці. Фактори розвитку міжнародного поділу праці. Природно-географічні відмінності.

Соціально-економічні умови. Науково-технічний прогрес. Показники, що характеризують рівень участі країни в МПП. Рівень розвитку МПП на прикладі експортно-імпортних операцій. Місце міжнародного регіону в системі зовнішньоекономічних зв'язків окремих країн.

## **Тема 2.2. Міжнародна спеціалізація та міжнародна кооперація як напрями міжнародного поділу праці**

Міжнародна спеціалізація як один з напрямів міжнародного поділу праці. Міжнародна спеціалізація виробництва (МСВ). Міжгалузева спеціалізація виробництва. Внутрішньогалузева спеціалізація виробництва. Предметна спеціалізація. Подетальна спеціалізація. Технологічна спеціалізація. Галузь міжнародної спеціалізації. Коефіцієнт відносної експортної спеціалізації (КВЕС). Міжнародно спеціалізована продукція. Міжнародна кооперація як один з напрямів міжнародного поділу праці. Міжнародна кооперація виробництва (МКВ). Промислове співробітництво. Коопераційна співпраця на компенсаційній основі. Підряд. Спільне виробництво. Спільні підприємства (СП). Спільні проекти. Сучасні тенденції у міжнародному поділі праці. Концепція нового міжнародного економічного порядку (НМЕП).

## **Розділ 3**

### **МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЯК ПРОВІДНА ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

#### **Тема 3.1. Основні теорії міжнародної торгівлі**

Класичні теорії міжнародної торгівлі. Меркантилізм. Класична школа: теорія абсолютних переваг (А. Сміт), теорія порівняльних переваг (Д. Рікардо). Неокласична школа: теорія співвідношення факторів виробництва (Е. Хекшер, Б. Олін), теорія вирівнювання цін на фактори виробництва (П. Самуельсон), парадокс В. Леонтьєва. Альтернативні теорії: теорія конкурентних переваг (М. Портер), теорія ефекту масштабу виробництва (П. Кругман, К. Ланкастер), теорія життєвого циклу продукту (Р. Вернон), теорія технологічного розриву (М. Познер), теорія зростання, що обкрадає (Дж. Бхагваті) та інші.

#### **Тема 3.2. Регулювання міжнародної торгівлі**

Система регулювання міжнародної торгівлі: рівні (корпоративний, національний, міждержавний наднаціональний, глобальний) та засоби. Зовнішньоторговельна політика держави. Види зовнішньоторговельної політики (свобода торгівлі, протекціонізм, автаркія). Причини та наслідки протекціонізму. Методи державного регулювання (тарифні, нетарифні). Митний тариф. Складові митно-тарифного регулювання. Мито. Класифікація ставок мита. Нетарифні методи регулювання (кількісні, приховані, фінансові). **Класифікація засобів нетарифного регулювання** (квоти, ліцензії, субсидії, добровільні обмеження експорту, демпінг тощо). Напрямки використання нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі. Некономічні методи регулювання (торгові договори, правові режими). Міжнародні організації, що регулюють міжнародну торгівлю: світова організація торгівлі (СОТ), конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Міжнародний торговий центр (ЮНКТАД/СОТ- МТЦ), Міжнародна торгова палата (МТП).

## **Розділ 4**

### **СУТНІСТЬ, ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ**

#### **Тема 4.1. Світовий ринок товарів та послуг: сутність та структура**

Методологічні підходи до структурування світового ринку товарів та послуг. Сутність та структура світового ринку товарів. Сутність та структура світового ринку послуг. Сучасні тенденції розвитку світових ринків товарів та послуг. Основні фактори зростання міжнародного товарообігу. Особливості розвитку світового ринку товарів.

Вплив НТР на товарну структуру міжнародної торгівлі. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Штрихові коди. Міжнародна асоціація товарної нумерації в Європі EAN International. Регіональна структура (географічний розподіл) міжнародної торгівлі. Структура світового товарообігу за соціально-економічними угрупованнями країн. Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі промислово розвинених країн. Роль країн, що розвиваються, в міжнародній торгівлі. Місце «Нових індустріальних країн» (НІК) у світовій торгівлі.

#### **Тема 4.2. Види і форми міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку товарів**

Види і форми міжнародної торгівлі товарами (сировинними товарами, напівфабрикатами, готовою промисловою продукцією). Форми міжнародної торгівлі за специфікою регулювання (звичайна, за режимом найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна), за специфікою взаємодії суб'єктів (традиційна, торгівля за кооперацією, компенсаційна). Методи міжнародної торгівлі: безпосередня торгівля, непряма торгівля. Зустрічна торгівля. Міжнародні тендери. Міжнародні ярмарки і виставки. Міжнародні аукціони. Особливості біржової торгівлі, її еволюція, організація і функції.

#### **Тема 4.3. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку**

Монополізація світового ринку товарів та послуг. Діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК) і конкурентна боротьба на світовому ринку. Види товарних ринків за ступенем монополізації. Закритий і відкритий сектори світового ринку, їх особливості. Кон'юнктура товарних ринків – сутність, фактори формування і розвитку. Ціна як важливий показник кон'юнктури товарних ринків. Інтернаціональна вартість і світова ціна, її ознаки. Ціноутворюючі фактори. Множинність цін на світовому ринку. Рівні світових цін. Інформаційна система світових цін товарних ринків. Проблеми нееквівалентного обміну. Поняття «умови торгівлі» і його економічний зміст.

### **РОЗДІЛ 5**

#### **МІЖНАРОДНА ВИРОБНИЧА ІНФРАСТРУКТУРА, ЇЇ ПІДСИСТЕМИ**

##### **Тема 5.1. Сутність міжнародної виробничої інфраструктури**

Поняття та складові міжнародної виробничої інфраструктури. Міжнародні транспортні, страхові, фінансові, розрахункові, юридичні, інформаційні відносини. Фактори розвитку міжнародної виробничої інфраструктури.

##### **Тема 5.2. Підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури**

Специфіка формування міжнародних транспортних, страхових, фінансових, розрахункових, юридичних, інформаційних послуг та сертифікації продукції. Транспортна система світу. Світова система зв'язку. Соціально-культурна інфраструктура. Інституціональна інфраструктура. Офшорні центри. Ринкова інфраструктура. Проблеми міжнародної стандартизації національних виробничих структур.

### **РОЗДІЛ 6.**

#### **ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ЖИТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

##### **Тема 6.1. Сутність та форми інтернаціоналізації господарського життя**

Об'єктивні передумови інтернаціоналізації. Сутність та форми інтернаціоналізації господарського життя. Етапи розвитку інтернаціоналізації господарського життя. Формування економічної єдності світу. Роль науково-технічної революції (НТР) в зближенні між собою якісних характеристик сучасного виробництва. Дематеріалізація і інтелектуалізація виробництва, зміна моделі економічного розвитку. Глобалізація економічного розвитку і роль міжнародних економічних відносин у створенні зв'язків



національних економік зі світовим господарством і у формуванні елементів глобальної економіки. Форми прояву глобалізації. Глобальний характер сучасних економічних процесів.

### **Тема 6.2. Поглиблення інтернаціоналізації господарської діяльності в умовах глобальної трансформації**

Системоутворюючі фактори в міжнародній економічній системі (НТР та інформаційно-інтелектуальна домінанта, інтернаціоналізація та глобалізація господарської діяльності, ринкові та фінансові інструменти). Вектори сучасної інтернаціоналізації в галузевому та географічному розрізах. Регіональні форми інтернаціоналізації господарської діяльності. Світова економічна рівновага, механізм її регулювання. Рушійні сили і особливості сучасної економічної глобалізації, її головні форми. Моделі економічного розвитку. Глобалізація проблем економічного розвитку держав світу та напрямки їх розв'язання. Транснаціоналізація світової економіки. Глобальні інвестиційні цикли. Глобальні проблеми сучасності. Міжнародні економічні аспекти вирішення екологічних проблем. Шляхи розв'язання глобальної продовольчої проблеми. Глобальна ресурсно-енергетична проблема. Безпека світової економіки. Координація міжнародної економічної політики.

## **Розділ 7**

### **МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ**

#### **Тема 7.1. Сутність міжнародної міграції робочої сили, її причини, види та фактори розвитку**

Поняття міжнародної міграції робочої сили, її економічна природа, рушійні сили і етапи розвитку. Масштаби, форми і основні тенденції розвитку сучасних міграційних процесів. Економічні та неекономічні причини міграції. Види міжнародної міграції. Класифікація міграції за основними ознаками: за просторовим характером (внутрішня, зовнішня); за напрямком руху (еміграція, імміграція, рееміграція); за законністю перетинання кордонів (легальна, нелегальна); за організаційною ознакою (добровільна, організована, примусова); за часом (остаточна, тимчасова, маятникова).

#### **Тема 7.2. Форми і головні напрями сучасних міграційних потоків**

Світовий (міжнародний) ринок праці. Фактори пропозиції. Фактори попиту. Вартість робочої сили. Функції світового ринку праці. Якісний склад світового ринку праці. Кількісні показники світового ринку праці (абсолютні, економічні, результативні, структурні, динаміки, зіставлення). Міграційне сальдо. Напрямки міграційних потоків. Міжнародний ринок спеціалістів високої кваліфікації і проблема «відпливу умів». Роль науково-технічного прогресу в розвитку міграції робочої сили, наукових і інженерно-технічних кадрів. Сучасні центри тяжіння робочої сили. Соціально-економічні наслідки міграції робочої сили для країн-експортерів (позитивні, негативні), для країн-імпортерів (позитивні, негативні).

## **Розділ 8**

### **МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ**

#### **Тема 8.1. Сутність валютно-фінансових відносин**

Національні та міжнародна валютно-фінансова системи, їх сутність і елементи. Валютні елементи системи. Фінансові елементи системи. Міжнародний ринок валют. Міжнародний кредитний ринок. Ринок цінних паперів. Ринок довгострокових цінних паперів – фондовий ринок. Ринок фінансових деривативів. Сутність та особливості розвитку євrorинку. Євровалюта. Світовий ринок золота.

#### **Тема 8.2. Світова валютна система та етапи її розвитку**

Валюта. Світова валютна система. Рівні функціонування валютної системи та їх взаємодія. Основні елементи валютної системи. Класифікація видів валют. Валютний курс. Режими валютного курсу. Фактори формування валютного курсу. Конвертованість валюти. Резервна валюта. Валютний ринок. Функції валютного ринку. Основні учасники валютного ринку. Валютні операції. Види валютних операцій. Валютне регулювання. Інструменти валютного регулювання. Види валютної політики. Еволюція світової валютної системи. Перехід від золотого стандарту до вільного курсу. Золотий стандарт. Основні ознаки системи золотого стандарту. Основні підетапи золотого стандарту. Золотозливковий стандарт. Золотомонетний стандарт. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська і Ямайська валютні системи. Основні ознаки сучасної валютної системи. Європейська валютна система.

### **Тема 8.3. Світовий фінансовий ринок**

Суб'єкти міжнародного фінансового ринку. Міжнародні розрахунки. Міжнародні фінансові центри, передумови їх функціонування. Податкові гавані. Офшорні зони. Міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин. Світові фінансові центри.

### **Тема 8.4. Основні складові міжнародної платіжної системи.**

#### **Платіжний баланс країни**

Міжнародні розрахункові відносини. Основні елементи міжнародної розрахункової операції. Форми розрахунку. Платіжний баланс країни. Функції платіжного балансу країни. Типи платіжного балансу країни. Складові платіжного балансу. Структура платіжного балансу. Фактори, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання. Умови рівноваги платіжного балансу країни. Зв'язок платіжного балансу з позицією національної валюти.

## **РОЗДІЛ 9**

### **СУТЬ ТА ФУНКЦІЇ МІЖНАРОДНИХ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН**

#### **Тема 9.1. Міжнародні кредитні відносини і рух міжнародного капіталу**

Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці, функції у сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Сутність міжнародних кредитних відносин. Основні види кредитних угод. Умови надання кредитів. Кредитні міжбанківські ставки. Функції міжнародного кредиту. Міжнародний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин. Різновиди формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів (СРПК), його функції. Різновид операцій на СРПК. Міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів *SWIFT*. Операції сек'ютеризації. Фактори поширення міжнародних кредитних відносин.

#### **Тема 9.2. Форми й інструменти міжнародного кредитування**

Класифікація кредитів. Міжнародні кредити за цільовим призначенням: зв'язані кредити (комерційні та інвестиційні) і фінансові кредити; за джерелом: внутрішні, зовнішні (іноземні) та змішані; за суб'єктами: приватні, урядові й кредити міжнародних фінансово-кредитних організацій; за формами кредитування: товарні й валютні. Валютно-фінансові умови операції міжнародного кредиту. Види міжнародних банків. Проблеми зовнішньої заборгованості. Зовнішній борг. Чинники, що зумовлюють виникнення проблем зовнішньої заборгованості. Регіональні зміни у сфері зовнішніх позичань.

## **РОЗДІЛ 10**

### **МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

#### **Тема 10.1. Сутність, мета та функції міжнародних інвестицій**

Поняття та економічна сутність інвестицій. Інвестиції на мікро- та макрорівнях. Ознаки інвестицій. Чинники інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій: за обсягом і впливом на економіку; за формами власності; за періодом дії; за регіональною ознакою; за характером участі в інвестиційному процесі. Ефект мультиплікатора. Державна іноземна допомога. Міжнародні інвестиції, їх систематизація та особливості. Систематизація міжнародних інвестицій. Ризики міжнародних інвестицій. Види, форми і мотивація руху капіталу. Втеча капіталу. Чистий приплив капіталу. Сутність та складові міжнародного інвестиційного ринку. Інвестиційна діяльність. Інвестиційний ринок. Інвестиційні ресурси. Учасники інвестиційної діяльності. Об'єкти інвестування. Міжнародна інвестиційна діяльність. Міжнародний інвестиційний ринок. Класифікація інвестицій за об'єктами інвестування. Функціональна структура міжнародного інвестиційного ринку. Ринок об'єктів реального інвестування. Ринок інструментів фінансового інвестування. Грошовий ринок. Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність. Міжнародні операції з цінними паперами.

### **Тема 10.2. Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність**

Форми та мотивація міжнародної підприємницької інвестиційної діяльності. Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність та її чинники. Основні форми міжнародної підприємницької інвестиційної діяльності. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Вплив іноземних інвестицій на економічний розвиток приймаючої країни. Систематизація інвестиційних цінних паперів. Портфельне інвестування в цінні папери. Диверсифікація. Біржовий або фондовий індекс. Цілі, принципи, форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності та його форми. Політика залучення прямих іноземних інвестицій. Вплив ПІІ на економіку країни-одержувача. Політика імпортозаміщення. Політика стимулювання експорту. Політика стимулювання інвестицій. Спеціальні економічні зони та індустриальні парки як механізми залучення інвестицій.

## **Розділ 11**

### **МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН**

#### **Тема 11.1. Сутність міжнародного науково-технологічного обміну**

Сутність міжнародного науково-технологічного обміну (МНТО). Поняття МНТО. Особливості сучасного МНТО. Шляхи передачі технологій на міжнародному ринку технологій. Основні високотехнологічні галузі. Технологічна політика ТНК. Розвиток міжнародної технічної допомоги.

#### **Тема 11.2. Доцільність і форми міжнародної передачі технологій**

Доцільність і форми міжнародної передачі технологій. Передумови участі в МНТО на макро- та мікрорівнях. Економічна доцільність експорту та імпорту технологій. Форми міжнародної передачі технологій. Моделі технологічного маркетингу. Ліцензійна торгівля. Вартісна оцінка технологій на світових ринках. Типи економічного механізму передачі технологій. Методи цінових розрахунків при реалізації науково-технічної продукції. Вплив факторів на розмір винагороди за технологію.

## **Розділ 12**

### **ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

#### **Тема 12.1. Сутність інтеграційних процесів у світовому господарстві**

Сутність, головні передумови й цілі інтеграційних процесів. Економічна інтеграція. Розвиток інтеграційних процесів. Мета та ознаки інтеграційних процесів. Етапи інтеграційного процесу. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Загальний ринок.

Економічний союз. Валютний союз. Повна економічна та політична інтеграція. Основні форми та рівні сучасної економічної інтеграції.

**Тема 12.2. Вплив інтеграційних процесів на систему міжнародних економічних відносин**

Ефекти інтеграційних процесів. Статичні та динамічні ефекти інтеграції. Суперечливі наслідки інтеграційного процесу. Класифікація основних характеристик інтеграційних процесів. Основні проблеми регіональної інтеграції. Характеристика основних інтеграційних угруповань. Європейський союз (ЄС). Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА). Загальний ринок країн Південної Америки (МЕРКОСУР). Організації Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Співдружність незалежних держав (СНД). Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ). Інтеграційні об'єднання Африки. Митний та економічний союз Центральної Африки (ЮДЕАК).

### 3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		о	л	п	лаб	інд		ср	о	л	п	лаб
<i>Розділ 1. Сутність та форми прояву МЕВ</i>												
Тема 1.1. Сутність, принципи та етапи розвитку МЕВ	9	2	2			5	10	1				9
Тема 1.2. Форми прояву та середовище розвитку МЕВ	11	2	2			7	10	1				9
<b>Разом за розділом 1</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>12</b>	<b>20</b>	<b>2</b>				<b>18</b>
<i>Розділ 2. Світове господарство та МПП</i>												
Тема 2.1. Суть, напрями та фактори розвитку МПП	9	2	2			5	10	1				9
Тема 2.2. Міжнародна спеціалізація та міжнародна кооперація як напрями МПП	11	2	2			7	10	1				9
<b>Разом за розділом 2</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>12</b>	<b>20</b>	<b>2</b>				<b>18</b>
<i>Розділ 3. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин</i>												
Тема 3.1. Основні теорії міжнародної торгівлі	15	6	6			3	11	2				9
Тема 3.2. Міжнародна торгівля: сутність та показники	7	2	2			3	11	2				9
Тема 3.3. Регулювання міжнародної торгівлі	11	4	4			3	11	2				9
<b>Разом за розділом 3</b>	<b>33</b>	<b>12</b>	<b>12</b>			<b>9</b>	<b>33</b>	<b>6</b>				<b>27</b>
<i>Розділ 4. Сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг</i>												
Тема 4.1. Світовий ринок товарів та послуг: сутність та структура	11	4	4			3	11	2				9
Тема 4.2. Види і форми міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку товарів	7	2	2			3	10	1				9
Тема 4.3. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку	7	2	2			3	10	1				9
<b>Разом за розділом 4</b>	<b>25</b>	<b>8</b>	<b>8</b>			<b>9</b>	<b>31</b>	<b>4</b>				<b>27</b>
<i>Розділ 5. Міжнародна виробнича інфраструктура, її підсистеми</i>												
Тема 5.1. Сутність міжнародної виробничої інфраструктури	5	-	-			5	11	-				11
Тема 5.2. Підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури	5	-	-			5	11	-				11
<b>Разом за розділом 5</b>	<b>10</b>	<b>-</b>	<b>-</b>			<b>10</b>	<b>22</b>	<b>-</b>				<b>22</b>
<i>Розділ 6. Інтернаціоналізація господарського життя в умовах глобальної трансформації</i>												
Тема 6.1. Сутність та форми інтернаціоналізації господарського життя	8	2	2			4	11	2				9

Тема 6.2. Поглиблення інтернаціоналізації господарської діяльності в умовах глобальної трансформації	8	2	2			4	10	2				8
<b>Разом за розділом 6</b>	<b>16</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>8</b>	<b>21</b>	<b>4</b>				<b>17</b>
<b>Усього за розділами 1-6</b>	<b>124</b>	<b>32</b>	<b>32</b>			<b>60</b>	<b>147</b>	<b>18</b>				<b>129</b>
<i>Розділ 7. Міжнародна міграція робочої сили</i>												
Тема 7.1. Сутність ММРС, її причини, види та фактори розвитку	9	2	2			5	8	2				6
Тема 7.2. Форми і головні напрями сучасних міграційних потоків	9	2	2			5	8	2				6
<b>Разом за розділом 7</b>	<b>18</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>10</b>	<b>16</b>	<b>4</b>				<b>12</b>
<i>Розділ 8. Міжнародні валютно-фінансові відносини</i>												
Тема 8.1. Сутність ВФВ	9	2	2			5	7	1				6
Тема 8.2. Світова валютна система та етапи її розвитку	17	6	6			5	7	1				6
Тема 8.3. Світовий фінансовий ринок	8	2	2			4	7	1				6
Тема 8.4. Основні складові міжнародної платіжної системи. Платіжний баланс країни	8	2	2			4	7	1				6
<b>Разом за розділом 8</b>	<b>42</b>	<b>12</b>	<b>12</b>			<b>18</b>	<b>28</b>	<b>4</b>				<b>24</b>
<i>Розділ 9. Суть та функції міжнародних кредитних відносин</i>												
Тема 9.1. Міжнародні кредитні відносини і рух міжнародного капіталу	8	2	2			4	8	2				6
Тема 9.2. Форми та інструменти міжнародного кредитування	8	2	2			4	8	2				6
<b>Разом за розділом 9</b>	<b>16</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>8</b>	<b>16</b>	<b>4</b>				<b>12</b>
<i>Розділ 10. Міжнародна інвестиційна діяльність</i>												
Тема 10.1 Сутність, мета та функції міжнародних інвестицій	7	2	2			3	7	1				6
Тема 10.2. Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність	7	2	2			3	7	1				6
<b>Разом за розділом 10</b>	<b>14</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>6</b>	<b>14</b>	<b>2</b>				<b>12</b>
<i>Розділ 11. Міжнародний науково-технологічний обмін</i>												
Тема 11.1. Сутність міжнародного НТО	6	1	1			4	3	1				2
Тема 11.2. Доцільність і форми міжнародної передачі технології	6	1	1			4	3	1				2
<b>Разом за розділом 11</b>	<b>12</b>	<b>2</b>	<b>2</b>			<b>8</b>	<b>6</b>	<b>2</b>				<b>4</b>
<i>Розділ 12. Інтеграційні процеси та їх вплив на систему міжнародних економічних відносин</i>												
Тема 12.1. Сутність інтеграційних процесів у світовому господарстві	7	2	2			3	7	1				6
Тема 12.2. Вплив інтеграційних процесів на систему МЄВ	7	2	2			3	6	1				5

<b>Разом за розділом 12</b>	<b>14</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>6</b>	<b>13</b>	<b>2</b>				<b>11</b>
<b>Курсова робота</b>	<b>30</b>					<b>30</b>	<b>30</b>					<b>30</b>
<i>Усього за розділами 7-12</i>	<i>146</i>	<i>30</i>	<i>30</i>			<i>56</i>	<i>93</i>	<i>18</i>				<i>75</i>
<b>Усього за курсом</b>	<b>270</b>	<b>62</b>	<b>62</b>			<b>146</b>	<b>270</b>	<b>36</b>				<b>234</b>

#### 4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.1.	Сутність, принципи та етапи розвитку МЕВ	2	
1.2.	Форми прояву та середовище розвитку МЕВ	2	
2.1.	Суть, напрями та фактори розвитку МПП	2	
2.2.	Міжнародна спеціалізація та міжнародна кооперація як напрями МПП	2	
3.1.	Основні теорії міжнародної торгівлі	6	
3.2.	Міжнародна торгівля: сутність та показники	2	
3.3.	Регулювання міжнародної торгівлі	4	
4.1.	Світовий ринок товарів та послуг: сутність та структура	4	
4.2.	Види і форми міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку товарів	2	
4.3.	Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку	2	
6.1.	Сутність та форми інтернаціоналізації господарського життя	2	
6.2.	Поглиблення інтернаціоналізації господарської діяльності в умовах глобальної трансформації	2	
7.1.	Сутність ММРС, її причини, види та фактори розвитку	2	
7.2.	Форми і головні напрями сучасних міграційних потоків	2	
8.1.	Сутність ВФВ	2	
8.2.	Світова валютна система та етапи її розвитку	6	
8.3.	Світовий фінансовий ринок	2	
8.4.	Основні складові міжнародної платіжної системи. Платіжний баланс країни	2	
9.1.	Міжнародні кредитні відносини і рух міжнародного капіталу	2	
9.2.	Форми та інструменти міжнародного кредитування	2	
10.1.	Сутність, мета та функції міжнародних інвестицій	2	
10.2.	Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність	2	
11.1.	Сутність міжнародного НТО	1	
11.2.	Доцільність і форми міжнародної передачі технології	1	
12.1.	Сутність інтеграційних процесів у світовому господарстві	2	
12.2.	Вплив інтеграційних процесів на систему МЕВ	2	
	<b>Разом</b>	<b>62</b>	

#### 5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.1.	Розкрити сутність, принципи та етапи розвитку МЕВ (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	5	9
1.2.	Проаналізувати форми прояву та середовище розвитку МЕВ (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	7	9
2.1.	Виявити суть, напрями та фактори розвитку МПП (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	5	9



2.2	Проаналізувати міжнародну спеціалізацію та міжнародну кооперацію як форми МПП (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	7	9
3.1.	Проаналізувати основні теорії міжнародної торгівлі (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	3	9
3.2.	Розкрити роль міжнародної торгівлі (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	3	9
3.3.	Виявити форми регулювання міжнародної торгівлі (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	3	9
4.1.	Розкрити світовий ринок товарів та послуг (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	3	9
4.2.	Проаналізувати види і форми міжнародної торгівлі (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	3	9
4.3.	Виявити особливості конкурентної боротьби на світовому ринку (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	3	9
5.1.	Проаналізувати сутність міжнародної виробничої інфраструктури (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	5	11
5.2.	Виявити підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	5	11
6.1.	Проаналізувати сутність та форми інтернаціоналізації (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	4	9
6.2.	Виявити напрями поглиблення інтернаціоналізації (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	4	8
7.1.	Проаналізувати сутність ММРС, її причини, види та фактори розвитку (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	5	6
7.2.	Виявити форми і головні напрями сучасних міграційних потоків (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	5	6
8.1.	Проаналізувати сутність валютно-фінансових відносин	5	6

	(опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)		
8.2.	Розкрити сутність та еволюцію світової валютної системи (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	5	6
8.4.	Розкрити складові світового фінансового ринку (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	4	6
8.5.	Виявити особливості міжнародної платіжної системи та сутність платіжного балансу (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	4	6
9.1.	Розкрити сутність міжнародних кредитних відносин і руху міжнародного капіталу (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	4	6
9.2.	Проаналізувати форми та інструменти міжнародного кредитування (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	4	6
10.1	Проаналізувати сутність, мету та функції міжнародних інвестицій (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	3	6
10.2	Розкрити міжнародну підприємницьку інвестиційну діяльність (опрацювання за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки питань семінарського заняття та підсумкового семестрового контролю)	3	6
11.1	Проаналізувати сутність міжнародного НТО (опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	4	2
11.2	Виявити доцільність і форми міжнародної передачі технології (опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю)	4	2
12.1	Проаналізувати сутність інтеграційних процесів у світі (опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу за темою з метою підготовки до семінарського заняття та підсумкового контролю)	3	6
12.2	Проаналізувати вплив інтеграційних процесів на систему МEB(опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури з метою підготовки до семінарського заняття)	3	5
	Підготовка курсової роботи	30	30
	<b>Разом</b>	<b>146</b>	<b>234</b>

## 6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальним навчально-дослідним завданням у 6-му семестрі є підготовка **курсової роботи**. Тема курсової роботи вибирається студентами зі списку, що пропонується:

1. Світове господарство: сутність та сучасні тенденції розвитку.
2. Значення світогосподарських зв'язків для національної економіки.
3. Глобалізація світової економіки: зміст і перспективи.
4. Проблеми та перспективи формування глобального ринку.
5. Міжнародне виробниче кооперування: основні напрямки і тенденції розвитку.
6. Міжнародна спеціалізація національної економіки і тенденції її зміни в сучасних умовах.
7. Діалектика внутрішньоекономічних і зовнішньоекономічних інтересів країни.
8. Міжнародний поділ праці: зміст, форми, чинники розвитку.
9. Україна в міжнародному поділі праці: стан, проблеми та перспективи.
10. Вплив глобалізації світової економіки на ринок праці.
11. Україна на світовому ринку праці.
12. Фактори економічної взаємозалежності країн у сучасному світі.
13. Міжнародна економічна інтеграція: зміст, форми, умови розвитку.
14. Стан і перспективи розвитку європейської економічної інтеграції.
15. Інтеграційне співробітництво країн СНД.
16. Участь України в інтеграційних процесах сучасного світу.
17. Механізм, напрямки та проблеми співробітництва України з ЄС.
18. Європейська економічна інтеграція та її вплив на економічні інтереси України.
19. Участь України в діяльності міжнародних економічних організацій.
20. Інтереси та потенціал України у розвитку економічних зв'язків з Росією.
21. Зростання значення міжнародної торгівлі в національній економіці.
22. Масштаби, структура і тенденції розвитку світової торгівлі.
23. Товарна структура світової торгівлі: сучасні тенденції і перспективи.
24. Географічна структура світової торгівлі: стан і перспективи.
25. Конкурентоспроможність країн в умовах глобалізації світових ринків.
26. Світовий ринок послуг: становлення та особливості розвитку.
27. Світовий фінансовий ринок: структура, динаміка, перспективи.
28. Сучасні світові товарні ринки і Україна.
29. Україна на світовому ринку товарів і послуг.
30. Конкурентоспроможність вітчизняного виробника на світовому ринку.
31. Структура і динаміка торговельного балансу України.
32. Сучасні інструменти державного регулювання міжнародної торгівлі.
33. Лібералізація та протекціонізм в зовнішньоторговельній політиці України.
34. Демпінг і антидемпінгові процедури в міжнародній торгівлі.
35. Проблеми недобросовісної конкуренції: зарубіжний та вітчизняний досвід.
36. Міжнародна конкуренція і конкурентоспроможність: переваги, форми, напрямки розвитку.
37. Ефективність моделі відкритої економіки (на прикладі конкретної країни).
38. Форми і методи міжнародної конкуренції на світовому ринку.
39. Конкурентоспроможність міжнародних фірм і фактори, що її визначають.
40. Міжнародна торгова політика в рамках ГАТТ / СОТ.
41. Міжнародна мобільність факторів виробництва: причини, наслідки.
42. Міжнародний рух капіталу: його цілі, форми та сучасні тенденції.
43. Проблеми виникнення кризи зовнішньої заборгованості в світі і шляхи її подолання.
44. Роль держави в залученні і регулюванні закордонних інвестицій.
45. Зростання прямих закордонних інвестицій і значення транснаціональних корпорацій.
46. Наслідки діяльності ТНК в світовому господарстві і проблеми її регулювання.
47. Світовий ринок технологій: структура, особливості, сучасні тенденції.

48. Міжнародний науково-технологічний обмін в сучасній світовій економіці.
49. Проблеми і перспективи участі іноземного капіталу в економіці України.
50. Потенційні і реальні умови залучення іноземних інвестицій в економіку України.
51. Міжнародна міграція робочої сили, її види, динаміка.
52. «Вітик умів» в сучасному світі: причини, напрямки, оцінка наслідків.
53. Науково-технічна революція (НТР) і її вплив на розвиток світової економіки.
54. Світовий валютний ринок: сучасні тенденції і перспективи.
55. Роль міжнародних фінансових організацій у функціонуванні світової валютної системи.
56. Єдина валюта країн ЄС - євро: проблеми і перспективи.
57. Вплив МВФ на світову економіку.
58. Роль Світового банку в економічному розвитку країн світу.
59. ОЕСР: цілі діяльності, функції, вплив на світову економіку.
60. Регіональна інтеграція у валютно-фінансовій сфері: світовий досвід та можливості його використання в інтеграційних об'єднаннях за участю України.
61. Вільні економічні зони та їх роль в залученні іноземного капіталу.
62. Місце і роль США у світовій економіці.
63. Місце і роль Європейського Союзу у світовій економіці.
64. Місце і роль Японії у світовій економіці.
65. Місце і роль Китаю у світовій економіці.
66. Держави АСЕАН в системі світового господарства.
67. Держави Магрібу в системі світового господарства.
68. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА).
69. Глобальні проблеми сучасності: причини, наслідки, шляхи вирішення.
70. Економічна безпека і проблеми її забезпечення в сучасній світовій економіці.
71. Національна економічна безпека України: шляхи її забезпечення.
72. Економічне зростання та проблеми споживання природних ресурсів у світі.
73. Світова і національна енергетична безпека.
74. Структура та тенденції розвитку паливно-енергетичного комплексу в світовій економіці.
75. Виробництво і споживання продовольства в світовій економіці.
76. Розвиток технопарків та технополісів в світі.
77. Міжнародний венчурний бізнес.
78. Міжнародна консалтингова діяльність.
79. Офшори у світовій економіці: причини виникнення та сучасний стан.
80. Міжнародний туризм.

#### **Критерії оцінювання підготовки та захисту курсової роботи**

Критерії оцінки	Бали за шкалою
1) Студент показав глибокі теоретичні знання дисципліни; 2) оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки; 3) дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження; 4) виконав роботу грамотно літературною українською мовою; 5) оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін; 6) на захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження, тверде і впевнено відповів на запитання членів комісії.	26-30

<p>1) Студент показав досить високі теоретичні знання дисципліни;  2) оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури;  3) дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування;  4) виконав роботу грамотно літературною українською мовою, але допустив нечисленні граматичні та стилістичні помилки;  5) оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін;  6) на захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження, відповів на запитання членів комісії.</p>	16-25
<p>1) Студент показав достатні теоретичні знання з дисципліни;  2) в основному оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу, мають місце окремі фактичні помилки і неточності;  3) не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх;  4) допускає помилки в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату;  5) допускає численні граматичні та стилістичні помилки;  6) на захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зміг впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії.</p>	5-15
<p>При захисті студент проявив повне незнання досліджуваної проблеми, не зміг задовільно відповісти на поставлені питання, що свідчить про несамотійне виконання курсової роботи.</p>	0-4

## 7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використовуються такі методи навчання, як словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вирішення задач, відповіді на тести, практична робота) тощо.

## 8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння розділів (**проміжний контроль**) – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням індивідуальної семестрової роботи (курсної роботи).

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- практичні завдання;
- тестові завдання;
- виконання семестрової роботи (письмова форма екзамену);
- виконання курсової роботи.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзаменів у 5-му та 6-му семестрах. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені у 5-му семестрі:

- 2 теоретичних питання – 20 балів
- творче питання – 20 балів

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені у 6-му семестрі:

– теоретичне питання – 10 балів

– 2 творчих питання – 30 балів

У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

## 9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

### Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену 5-й семестр

Поточний контроль та самостійна робота											Разом	Екзамен	Сума	
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3			Розділ 4			Розділ 6		60	40 (20 балів за 2 теор. питання та 20 балів за творче питання)	100		
T1.1	T1.2	T2.1	T2.2	T3.1	T3.2	T3.3	T4.1	T4.2	T4.3				T6.1	T6.2
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				5	5
5 балів за виконання завдань за кожною темою														

T1.1, T1.2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

### Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену 6-й семестр

Поточний контроль та самостійна робота														Поточний контроль: інд. завдання (курсова робота)	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 7		Розділ 8				Розділ 9		Розділ 10		Розділ 11		Розділ 12		30	60	40 (10 балів за теор. питання та 30 балів за 2 творчих питання)	100
T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T				
7.1	7.2	8.1	8.2	8.3	8.4	9.1	9.2	10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2				
4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2				
4 бали за виконання завдань за темами 7.1 та 2 бали за виконання завдань за темами 7.2-12.2																	

T7.1, T7.2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

### Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінки	Бали за шкалою	
	національною	ECTS
<p>1) Студент показав глибокі теоретичні знання дисципліни;</p> <p>2) оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки;</p> <p>3) дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження;</p> <p>4) виконав роботу грамотно літературною українською мовою;</p> <p>5) оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін;</p> <p>6) на захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження, тверде і впевнено відповів на запитання членів комісії.</p>	відмінно	90-100
<p>1) Студент показав досить високі теоретичні знання дисципліни;</p> <p>2) оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури;</p> <p>3) дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування;</p> <p>4) виконав роботу грамотно літературною українською мовою, але допустив нечисленні граматичні та стилістичні помилки;</p> <p>5) оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін;</p> <p>6) на захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження, відповів на запитання членів комісії.</p>	добре	80-89
		70-79
<p>1) Студент показав достатні теоретичні знання з дисципліни;</p> <p>2) в основному оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу, мають місце окремі фактичні помилки і неточності;</p> <p>3) не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх;</p> <p>4) допускає помилки в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату;</p> <p>5) допускає численні граматичні та стилістичні помилки;</p> <p>6) на захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зумів впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії.</p>	задовільно	60-69
		50-59
<p>При захисті студент проявив повне незнання досліджуваної проблеми, не зумів задовільно відповісти на поставлені питання, що свідчить про несамотійне виконання курсової роботи.</p>	незадовільно	1-49

### Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1 – 49	незадовільно	не зараховано

## 10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна література

1. Міжнародні економічні відносини: дистанційний курс на платформі Moodle, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=2780#section-13>
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с.
3. Світова економіка : підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 349 с.
4. Міжнародні економічні відносини : методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни для студентів 3-го курсу спеціальностей «Міжнародні економічні відносини» та «Міжнародний бізнес» / уклад.: О. А. Довгаль, Л. І. Григорова-Беренда, НА. Казакова, К. О. Макаручук. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. □ 40 с.:
5. Міжнародні економічні відносини : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів 3-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» / уклад. О. А. Довгаль, Г. В. Сердюк. □ Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. □ 64 с.
6. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Підручник. – К.: Либідь, 2016. – 384 с.

### Додаткова література

1. Міжнародна економіка: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За ред. проф. А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2015. – 160 с.
2. Міжнародна економіка: Підручник / А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін., За ред. А.П. Румянцева. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2014. – 449 с.
3. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2014. – 676 с.
4. 8. Міжнародна економіка та міжнародні відносини. Практикум/ Козик В.В. та інш. К.: Вікар, 2013
5. 10. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль 1. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2018. – 368 с.

## 11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

- <http://civicua.org> – електронний портал суспільних організацій України
- <http://europa.eu.int/> – електронний портал Євросоюзу
- <http://news.ft.com/> – офіційний сайт газети *Financial Times*
- <http://whitehouse.org/> – офіційний сайт Білого дому (Вашингтон)
- <http://www.bank.gov.ua/> – офіційний сайт Національного банку України
- <http://www.cordis.lu/> – Європейська асоціація трансферу технологій, інновацій та інформації
- <http://www.economist.com/> – сайт журналу *Economist*
- <http://www.ei.com.ua/> – інформаційне агентство Експресінформ – основні фінансові індикатори України
- <http://www.imf.org/> – офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
- <http://www.industry.com.ua/> – рейтинги українських підприємств, у тому числі і науково-виробничих, на сайті Міністерства промислової політики України
- <http://www.me.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України
- <http://www.osce.org/> – офіційний сайт Організації безпеки та співробітництва в Європі
- <http://www.unctad.org> – офіційний сайт *UNCTAD*



- <http://www.worldbank.org/>— офіційний сайт Світового банку